

Strednodobá predikcia (P3Q-2009)

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska dňa 22. septembra 2009

J. KOVÁČOVÁ, hovorkyňa NBS:

„Dámy a páni, dobrý deň, vítam vás na tlačovej konferencii Národnej banky Slovenska, témou tlačovej konferencie je strednodobá predikcia centrálnej banky. Dnes vám ju budú prezentovať guvernér Národnej banky pán Ivan ŠRAMKO a pán Peter ŠEVČOVIC, člen bankovej rady a výkonný riaditeľ pre menovú oblasť a štatistiku.“

I. ŠRAMKO:

„Dovoľte aj mne, aby som vás privítal na tejto dnešnej našej tlačovej konferencii. Ja by som začal trošinku zo širšia, potom pán výkonný riaditeľ bude teda hovoriť detaily poslednej predikcie Národnej banky. Ja by som začal s tým, čo prezentovala Európska centrálna banka a to takzvanú staff predikciu začiatkom tohoto mesiaca vo Frankfurte. Je treba povedať teda, že po dlhom čase, po období takmer dvoch rokov prvýkrát nastali pozitívne zmeny v predikciách nielen Európskej centrálnej banky, ale aj iných inštitúcií v tom smere, že sa teda zmenil pohľad na možný vývoj rastu hrubého domáceho produktu a zmenil sa aj pohľad na možný vývoj inflácie, čo sú dva základné parametre, ktoré sú teda predmetom týchto predikcií. To, čo je dobré na tých predikciách, je to, že teda sa zlepšil výhľad rastu alebo poklesu hrubého domáceho produktu. V prípade Európskej centrálnej banky o 0,5 percenta, to znamená ak posledná predikcia hovorila za eurozónu o prepade až mínus 4,6 percenta, tak táto hovorí o tom, že prepad by mal byť menší, mínus 4,1 percenta. A treba povedať aj to, že aj ostatné inštitúcie relevantné, ktoré sa zaoberajú prognózami, majú podobný názor, či to je Menový fond z 1. septembra alebo Eurobarometer z 10. augusta alebo iné inštitúcie, ktoré sa teda prikláňajú k tomu, že teda tá zmena nastala. Podobný vývoj je aj vo vývoji parametrov inflácie.“

Takže to je toľko k tomu, samozrejme ja som pripravený, ak by bol záujem diskutovať aj o predikcii Európskej centrálnej banky, dať aj iné informácie. A teraz by som pána výkonného riaditeľa požiadal, aby prešiel teda na našu predikciu.“

P. ŠEVČOVIC:

„Pekný deň prajem. Ako už bolo povedané, banková rada prediskutovala dnes strednodobú predikciu Slovenskej republiky, ktorá vychádza predovšetkým samozrejme z aktuálnych údajov za Slovenskú republiku a samozrejme teda aj z aktuálne dostupných údajov za celosvetový vývoj.“

Technické predpoklady, ktoré sú nevyhnutné pre takúto predikciu, týkajú sa predovšetkým ceny energetických surovín, kde je cena ropy, rovnako aj ceny neenergetických komodít, takže pre tento rok, ktorý je krízový pre celosvetovú ekonomiku, sa očakáva pokles neenergetických komodít, máme o niečo vyššiu cenu ropy a tieto rasty sa očakávajú aj pre budúci rok. Čiže na

budúci rok nám bude už proinflačne pôsobiť to celosvetové oživenie, s čím bude spojený aj nárast cien komodít.

Pán guvernér už spomínal predikciu eurosystému respektíve eurozóny, takže malo by dôjsť k stabilizácii, poklesu, respektíve stabilizácii hrubého domáceho produktu za celý eurosystém, v tom druhom polroku už by mal byť ten vývoj kladný, respektíve veľmi blízko nuly a následne teda by malo dôjsť k veľmi miernemu rastu, nazvime to malá kladná nula, aj pre rok 2010. Inflácia je dočasne záporná za celý eurosystém, ale rovnako by sa mala postupne začať dostávať v súvislosti s hospodárskym oživením a v súvislosti aj s rastom cien komodít do pozitívnych čísel. Tu máme rýchly pohľad na to, ako vyzerá predikcia Európskej centrálnej banky za jednotlivé tie položky, ktoré sa sledujú, dovolili sme si dva grafické pohľady, ako vyzerá tá pôvodná predikcia, ktorá bola prezentovaná začiatkom júna tohto roku a začiatkom septembra tohto roku, takže vidíte, že došlo k istému zúženiu tých intervalov a s tým, že tie hodnoty či už pre infláciu, rovnako aj pre HDP sa významnejšie nemenia, avšak sú teda na mierne pozitívnejších hodnotách z hľadiska smerovania aj Slovenskej republiky.

Nejaké zhrnutie našej strednodobej prognózy. V porovnaní s predchádzajúcou prognózou došlo v druhom štvrtroku k pomalšiemu oživeniu ekonomiky ako boli očakávania Národnej banky Slovenska, preto teda sme pristúpili k zhoršeniu tej prognózy na celoročnom meradle. Napriek tomu v nasledujúcich štvrtrokoch čiže tretom, štvrtom, očakávame oživenie slovenskej ekonomiky, čiže tie medzištvrtročné prírastky by mali byť kladné. V súvislosti s vývojom na trhu práce neočakávame nejaké vážnejšie oživenie pre rok 2009 v oblasti súkromnej spotreby a rovnako aj to zníženie, ktoré bolo teda v prvých mesiacoch roku sa podpíše pod celoročný vývoj. Došlo v priebehu, v rámci prvého polroku k významnému poklesu investícií, domnievame sa, že tento dlh v rámci investícií sa nepodarí zanulovať v priebehu zvyšných štvrtrokov tohto roku, takže rovnako aj vývoj fixných investícií bude pôsobiť na pokles hrubého domáceho produktu. Vývoj energetických surovín, neenergetických surovín, vývoj doma rovnako v zahraničí pôsobí však na stabilizáciu cenovej hladiny a síce zaregistrovali, že máme jedny z najnižších inflácií v priebehu našej histórie, momentálne dosahovaných a podľa všetkého ešte dva mesiace by sme mali atakovať tie historické minimá, následne pravdepodobne bude zase, začne inflácia veľmi mierne rásť.

Čo sa týka rokov 2010 – 2011, očakávame oživenie ekonomiky, tak ako sa bude oživovať globálny dopyt, tak Slovensko z neho bude profitovať. Takže tento celosvetový dopyt sa podpíše pod rast hrubého domáceho produktu na Slovensku a teda aj pod rast životnej úrovne. Očakávame samozrejme, že s týmto rastom bude spojený pozitívny vývoj aj na trhu práce, aj keď miera nezamestnanosti by mala zostať ešte relatívne stále vysoká, minimálne teda zostane vyššia ako sme boli zvyknutí v predchádzajúcich dvoch rokoch. Rast cien sa viac menej nezmenil v porovnaní s našimi pôvodnými očakávaniami, ktoré sme mali v predchádzajúcej predikcii.

Bližšie k tomu hrubému domácemu produktu, už som spomínal druhý štvrtrok, napriek tomu, že bol dosiahnutý pozitívny rast vo výške 2,2 percenta medzištvrtročný, očakávania centrálnej banky v oblasti prekonania toho ... efektu, čiže prepadu dôvery spotrebiteľov rovnako aj prekonanie tej plynovej krízy boli vyššie, čiže očakávali sme, že ten hrubý domáci produkt porastie rýchlejšie a tým pádom sme museli prikročiť k zníženiu celoročnej produkcie, respektíve celoročného poklesu hrubého domáceho produktu. V nasledujúcich štvrtrokoch dôjde k miernemu oživeniu. Spotrebu domácnosti, fixné investície som už všetko spomínal.

Došlo k takzvanému destopingu, čiže významnému poklesu zásob, tento pokles zásob sa podpísal síce na spomalenie HDP, na druhú stranu o to nižšie percento mali aj importy, takže tým, že nám poklesli významne importy, tak budeme mať o niečo lepší vývoj čistého exportu ako sme mali pôvodné očakávania. Rok 2010 – 2011, už som spomínal, prioritný faktor bude zahraničný dopyt, rovnako však aj teda obnovovanie zásob a prílev fixných investícií do ekonomiky. Mali by sme tam mať, máme tam stále zakomponované tie PPP projekty, ktoré budú na Slovensku, a samozrejme investícia Volkswagenu. To nie je len Volkswagen, ale ten Volkswagen je taký najmarkantnejší v rámci tých investícií, ktoré dnes poznáme.

Takže takto vyzerá naša nová predikcia hrubého domáceho produktu. Takže pre rok 2009 zhoršujeme predikciu pôvodnú, ktoré sme mali prezentovanú pred tromi mesiacmi, následne však v roku 2010 a 2011, či už v roku 2010 základným efektom alebo takzvaným carry on efektom dôjde k vyššiemu rastu a ten rast pre rok 2011 by sa mal pohybovať niekde na úrovni štyroch percent. A aby ste videli aká je práca prognostikov ťažká, takže pripravili sme pre vás graf, ako vyzerali naše prognózy na rok 2009, tak ako sme ich robili za posledné dva roky, pomaly tri roky. Takže postupne sa tie predikcie znižovali, akonáhle sa prejavila celosvetová kríza a teda bola už viditeľná v štatistických dátach, následne sme pristupovali k zhoršovaniu tých prognóz. Domnievame sa, že pre rok 2009 horší stípec ako je ten červený, už nebudeme mať, takže predpokladáme, že tie ďalšie aktualizácie prognóz budú buď na tej úrovni alebo mierne lepšie.

Rovnako vidíte teda pre roky 2010 – 2011, že očakávame stále viac a viac už tie pozitívne správy. Tie pozitívne správy, respektíve tá pozitívna nálada v ekonomike do istej miery je symbolizovaná aj indexom ekonomického sentimentu, kde teda vidíte, že ekonomický sentiment sa nám zlepšuje, tak následne je reálnym očakávať, že aj ten prepád HDP sa zastaví a začne dochádzať k oživovaniu ekonomiky.

Inflácia v priemere pre rok 2009 by mala dosiahnuť 1,1 percenta, ten skutočný vývoj je nižší, respektíve priaznivejší, ako boli pôvodné očakávania centrálnej banky, čo súvisí s celým radom skutočností, o ktorých informoval či už Štatistický úrad respektíve sa o nich viete dočítať v našich pravidelných mesačných správach o ekonomickom vývoji na Slovensku. Nadalej inflácia bude klesať, najnižšia úroveň podľa prognózy centrálnej banky by mala byť dosiahnutá v októbri 2009, následne sa začne prejavovať pravdepodobne v inflácii zrýchľujúca sa dynamika cien pohonných hmôt a rovnako sa nám prejaví zvýšenie spotrebných daní z cigariet, ktoré bolo oznámené už začiatkom tohto roku. Čiže dochádza už k výpredaju všetkých zásob a postupne by sa mali objavovať už nové ceny. Roky 2010 – 2011, pre rok 2010 tá inflácia bude mierne nižšia, čo bude dané dá sa povedať ešte tým základným efektom z roku 2009, čiže tá nižšia inflácia z toho druhého polroku 2009 sa prejaví aj v nižšej inflácii v prvom polroku 2010. Pre rok 2011, ak sa nemýlim, tak sme neurobili žiadne úpravy inflácie. Tu vidíte plasticky, aká je naša aktuálna predikcia, plus aký je teda aktuálny vývoj v porovnaní s predchádzajúcou predikciou. Tá aktuálna predikcia je mierne nižšia, avšak nedošlo k žiadnym významným úpravám.

Riziká. Ako každá prognóza, aj táto má riziká, riziká sú viac menej vybilancované ... (porucha)... vidíme v tom, že sa spustia ďalšie PPP projekty ... (porucha)... nadol to riziko nie je ani spojené tak s našou ekonomikou, ako skôr s ekonomikami okolitých krajín a to je, že prestanú pôsobiť tie vládne stimuly a tie vládne stimuly, ktoré boli zaznamenané v okolitých krajinách nebudú dostatočné na to, aby naštartovali tie ekonomiky. Tým pádom by nám hrozil vývoj ešte pre tento

rok, respektíve začiatok budúceho roku v tvare dvojitého W, čiže mali sme významný pokles prvý štvrťrok, následné oživenie druhý, možno tretí štvrťrok, avšak tým, ako odoznejú vládne stimuly môže dôjsť k opätovnému spomaleniu hrubého domáceho produktu v niektorých z nasledujúcich štvrťrokov. Na obidve strany nám pôsobí vývoj zahraničného dopytu, čiže nejaký globálny celosvetový dopyt, ktorý bude samozrejme súvisieť s tým, ako sa budú oživovať jednak dôvera spotrebiteľov a jednak produkčné možnosti, respektíve realizačné možnosti celosvetových výrobcov.

V rámci inflácie pre rok 2009, dá sa povedať aj pre rok 2010 máme predovšetkým riziká smerom nadol, čiže inflácia by mohla byť mierne nižšia, teraz sa bavíme naozaj iba o desatinách možno stotinách percent, ako je naša prognóza. V rámci toho strednodobého horizontu sú tam už skôr prorastové riziká, to znamená, že ak by sme mali v roku 2011 podstatne rýchlejší rast ekonomiky celosvetovej, tým pádom aj rýchlejší rast ekonomiky slovenskej, tak by sa to mohlo prejavíť v cenách nielen surovín, ale aj konečných tovarov, nakoľko nám bude rásť teda dopyt a to by mohlo pôsobiť na mierne rýchlejší rast inflácie. Už som spomínal, tu je vidno, že tie riziká sú mierne asymetrické, vidíte to aj vy, takže sú tam skôr riziká predovšetkým pre ten rok 2009, tie riziká sú viac vychýlené smerom nadol ako smerom nahor, následne na strednodobom horizonte sa riziká stávajú symetrickými.

Záverečná tabuľka, tak ako ste na ňu zvyknutí, kde vidíte porovnanie tých základných ukazovateľov jednak tejto prognózy s našou predchádzajúcou prognózou, v samotnom materiáli, ktorý centrálna banka dnes zverejní, sa dočítate samozrejme všetky ostatné predpoklady, ktoré boli za týmito číslami, respektíve podrobnejšie čísla. Možno pre tých, ktorých zaujíma koncoročná hodnota inflácie a nie iba jej priemerná hodnota, takže v roku 2009 by koncoročná HICT mala dosiahnuť 0,6 percenta, v roku 2010 – 2,2 percenta a v roku 2011 – 2,5 percenta.“

J. KOVÁČOVÁ:

„Nech sa páči, tak ako pán guvernér aj pán ŠEVČOVIC sú pripravení odpovedať na vaše otázky, takže nech sa páči už prvá otázka.“

L. NAGYOVÁ, SRo:

„Ja by som sa opýtala v súvislosti so šetrením, či považujete plány vlády v súvislosti so šetrením za reálne a dostatočné.“

I. ŠRAMKO:

„Myslíte aj na budúci rok?“

L. NAGYOVÁ:

„Áno.“

I. ŠRAMKO:

„No ťažko ich popísať, pretože zatiaľ boli len veľmi nahrubo prezentované a pokiaľ boli teda prezentované tým spôsobom, že budú výrazné úspory v oblasti kapitol, všetkých kapitol verejných financií aj v oblasti kapitálových výdavkov aj bežných výdavkov, tak samozrejme, že ak by sa naplnila tá ambícia, ktorá bola prezentovaná, to znamená mínus 20 percent bežné výdavky a mínus 70 percent kapitálové výdavky, považujeme to za ten krok správnym smerom. Treba to samozrejme vyčíslieť, na to si treba ešte teda počkať. To, čo my považujeme za úplne kľúčové je, že už v roku 2010 musí nastať pomerne rýchla konsolidácia a tá odporúčaná rýchlosť je medzi 0,5 až jedno percento v porovnaní s predchádzajúcim rokom a predpokladáme, že pokiaľ teda dokáže vláda a parlament schváliť rozpočet v týchto parametroch, tak to nebude, nebude sa zhoršovať obraz investorov, teraz myslím hlavne portfólio investorov Slovenska a samozrejme budeme mať aj nie negatívny dopad na rating krajiny a na ostatné parametre. Takže pokiaľ bude schválený úsporný rozpočet v tom rozsahu, ako som povedal, tak si myslíme, že to prispeje výrazne k ďalšej stabilite rozvoja ekonomiky.“

L. RAKOVÁ, Hospodárske noviny:

„Mňa ešte zaujíma aj tento rok. Ako hodnotíte tohtoročný deficit na úrovni takmer 6,3 percenta, považujete ho za adekvátny? A druhá vec, tá konsolidácia má byť pod tri percentá v roku 2012, myslíte si, alebo ozvali sa hlasy, že komisia by chcela vidieť trochu rýchlejšiu, aby sa to stalo do dvoch rokov. Aké sú vaše informácie a či to teda je dostatočne rýchle?“

I. ŠRAMKO:

„Ja som teraz prezentoval, že my si myslíme, že konsolidáciu treba začať už v roku 2010. Je pravdou, že aj v stanoviskách komisie aj ECB zaznieva aj dátum 2011, ale my si myslíme, pokiaľ sa potvrdia prognózy, ktoré sú momentálne k dispozícii, že konsolidovať treba začať už v roku 2010. To je k tej prvej časti.“

Čo sa týka tohoto roku, tak samozrejme ťažko sa dá povedať na deficit šesť percent alebo viacej ako šesť percent, že je adekvátny, alebo že je pre ekonomiku vhodný, samozrejme že ten deficit, ktorý momentálne je, je teda predovšetkým by som povedal obrazom ekonomickej, ekonomického vývoja, veľmi výraznej krízy, ktorá samozrejme zasiahla aj slovenskú reálnu ekonomiku, ktorá sa prejavila znížením v príjmoch aj na, by som povedal, na tej výdajovej časti, to znamená, že nechcel by som ho nazvať, že je adekvátny, ale samozrejme je zodpovednosťou vlády a parlamentu, ako reaguje na to. Pre nás je teraz kľúčové diskutovať a komentovať nasledujúci rok, tam očakávame, že sa príde s návrhom na výraznú konsolidáciu verejných financií.“

Reuters:

„Pán guvernér, otázka na vás, očakávate, že rast v eurozóne bude už v treťom kvartáli v pozitívnych číslach, ak áno, čakáte, že tento rast bude už na udržateľnej úrovni? A čo sa týka inflačných očakávaní, niektorí tvrdia, že nízka očakávaná inflácia na budúci rok môže priniesť neskôr veľký skok v tej inflácii. Či zdieľate tento názor alebo nie?“

I. ŠRAMKO:

„Eurozóna neprezentuje kvartálne pohľady na budúci vývoj, to znamená to, čo v eurozóne odznelo je, že zastáva tak isto názor o tom, že ekonomika sa stabilizuje a pre rok 2010 je prognóza zlepšenia vývoja. Samozrejme z toho, ako sa menili aj prognózy, júnová porovnaná s touto septembrovou, je vidieť teda zlepšenie, to znamená očakáva sa v druhom polroku zlepšenie situácie. Takže z tohoto pohľadu sa za rok, ktorý, teda kde nastane lepšie, alebo by som povedal menšie zlepšenie, považuje rok 2010 a tento rok sa považuje za, rok 2009 v prognózach, ktoré sú pre rok 2009 za stabilizačný.“

V prognózach, ktoré sú čo sa týka inflácie, sa neočakáva žiaden výrazný nárast inflácie, to znamená to môže byť aj odpoveď na vašu otázku, či opatrenia, ktoré stimulujú dneska ekonomický rast, alebo pomáhajú stabilizácii, či môžu mať nejaké inflačné riziká. Takže zatiaľ tie čísla, ktoré sú, sú výrazne, alebo sú dostatočne pod tým cieľom, ktorý v rámci eurozóny sa definuje ako blízko dvom, menej, ale blízko dvom percentám. Čiže zatiaľ prognózy, ktoré sú v tejto oblasti, nesignalizujú, že by boli nejaké riziká výrazné na zvyšovanie inflácie.

Možnosť udržateľnosti, samozrejme je stále veľa otáznikov, riziká prvýkrát z hľadiska rastu hrubého domáceho produktu boli deklarované ako vyrovnané, to znamená v doterajších prognózach bolo viac rizík smerom k ďalšiemu poklesu rastu hrubého domáceho produktu, prvýkrát sa považujú za vyrovnané a samozrejme aj tie, ktoré môžu spôsobiť väčší alebo menší rast, sú teda jasne uvádzané. To znamená, z toho vyplýva aj odpoveď na otázku, že či teda sa dá povedať, že je udržateľný, ten názor, tak samozrejme existujú aj riziká, ktoré môžu spôsobiť, že ten názor sa začne zase meniť aj iným smerom.“

R. TOMEK, Bloomberg:

„Prebieha debata o tom, čo sa stane, keď sa ekonomika eurozóny pevne rozbehne, o exitovej stratégii o akejsi exit stratégii, viaceré aj medzinárodné organizácie, Európska komisia, Medzinárodný menový fond, hovoria o tom, že by sa exit stratégia mala nejakým spôsobom koordinovať. Aký je váš názor na toto. A ešte som sa chcel spýtať konkrétne k tomu rastu tam je tá otázka, bolo to spomenuté aj v prezentácii, dvojitého W, či sa vy osobne nebojíte, že doznenie tých ekonomických stimulov by predstavovalo riziko, alebo aké veľké riziko je doznenie tých stimulov pre udržateľnosť toho rastu?“

I. ŠRAMKO:

„Čo sa týka exit stratégie, samozrejme že to, stáva sa to kľúčovou otázkou, pretože nájsť ten vhodný okamih na to, kedy vystúpiť z oboch oblastí, to znamená aj z oblasti menovej aj z oblasti fiškálnej, z toho, z tej atmosféry a z tých stimulov, ktoré majú za cieľ teda stabilizovať ekonomický vývoj a pomôcť teda ďalšiemu zotavovaniu ekonomík, tak to je jedna z kľúčových tém, ktorá teraz prebieha. Za moje teda, moje by som povedal stanoviská k tomu sú také, že určite Európska centrálna banka je inštitúcia, ktorá v ten správny okamih nastrelí exit stratégiu a určite sa bude predovšetkým koncentrovať na plnenie svojho hlavného cieľa, to znamená tak, aby ďalší inflačný vývoj bol blízko, v tom strednodobom pohľade bol blízko tomu základnému cieľu. Čiže toľko k exit stratégii.“

A z hľadiska menovej politiky si myslím, že z hľadiska toho, aké inštrumenty sa používajú na podporu likvidity a stabilizáciu úrokových sadzieb, si myslím, že aj technicky tá exit stratégia nie

je náročná. Samozrejme je dôležité, ako sa reálne budú vyvíjať iné ekonomiky. Koordinácia je potrebná a určite v tomto je dôležité, aby Európska komisia zohrala veľmi významnú úlohu aj v koordinácii exit stratégií z tých nadmerných deficitov v tej fiškálnej oblasti a samozrejme, že predpokladám a očakávam, že bude aj vyvinutý silný tlak na to, aby tá konsolidácia veľmi rýchlo dostala zase verejné financie vo všetkých štátoch eurozóny do štandardnej pozície.“

M. ŽELEŇÁKOVÁ, STV:

„Ja sa chcem opýtať, do akej miery je rizikom pre slovenskú ekonomiku zvyšujúca sa nezamestnanosť. A keď ste spomínali, že sa to bude postupne zlepšovať, brali ste do úvahy aj prípadné možné ďalšie hromadné prepúšťania a návrat Slovákov, ktorí pracujú v zahraničí a zrejme pôjdu priamo na úrady práce?“

I. ŠRAMKO:

„Ja by som začal a Peter potom dokončí. To znamená, ja osobne považujem rast nezamestnanosti a pokles zamestnanosti za hlavné riziko, ktoré je spojené s tým nastávajúcim obdobím. Je to aj prirodzená reakcia na to, že v podstate naša celá ekonomika prvýkrát sa dostala do takéhoto stresového stavu, to znamená, že aj mnohé podniky, ktoré tu pôsobia, nemali dostatočné skúsenosti, aký počet optimálny zamestnancov potrebujú za štandardných podmienok a neštandardných. Čiže ja osobne predpokladám, aj pokiaľ by sa dostali naspäť úrovne objednávok a výroby do roku 2007, nedostane sa naspäť zamestnanosť. Čiže rast zamestnanosti bude trvať ďaleko dlhšie obdobie ako teda strata toho zamestnania a preto je veľmi dôležité na budúci rok sa sústrediť na to, aby začali plynúť investície do krajiny, aby sa z nových zdrojov vytvárali nové pozície, pretože tá existujúca ekonomika určite nevytvorí možnosti na návrat tých stavov pred krízovým obdobím.“

P. ŠEVČOVIC:

„Čo sa týka zamestnanosti, tak predikcia Národnej banky Slovenska je pokles zamestnanosti ešte aj v roku 2010, takže to zlepšovanie bude záležitosťou naozaj až toho roku 2011. Nemáme tam samozrejme žiadne konkrétne hromadné prepúšťanie zakomponované, ale rátame s tým teda, že tá situácia sa bude ešte zhoršovať jeden rok, minimálne do polovica toho roka. Následne by malo dôjsť k nejakej stabilizácii v roku 2011, napriek tomu, tak pokiaľ sme nezamestnanosť okolo 9,5 percenta za rok 2008, tak hodnota s ktorou pracuje centrálna banka, je na úrovni dvanástich percent, 11,9 – ale nemá zmysel sa baviť o desatinách.“

Čo sa týka tých pracovníkov zo zahraničia, tam sú možno dva dôležité faktory. Po prvé, drvivá väčšina z nich, tých, ktorí sa chcú vrátiť, alebo musia vrátiť, sa už vrátili. Na druhú stranu nie je pravda, že by sa všetci automaticky hlásili na úrady práce, ale mali sme už tento rok vcelku významný nárast živnostníkov, počtu živnostníkov a predpokladáme teda, že ak máme pravdu s našou predikciou, teda že príde k tomu oživeniu aj v rámci Slovenska, tak opätovne to môže vytvoriť tú pôdu pre vznik ďalších živnostníkov, poskytovanie nových služieb a podobne. Takže ten dodatočný návrat pracovníkov zo zahraničia nemyslíme si, že by mali a priori zvýšiť armádu nezamestnaných.“

L. RAKOVÁ:

„Ešte ak môžem dopĺňujúcu k tomu dvojitému W, dá sa teda povedať, že Slovensko má to dno krízy za sebou, alebo môže byť ten druhý oblúček toho W podľa vášho názoru aj teda ešte väčší.“

I. ŠRAMKO:

„Ja si myslím, že nedá sa povedať, že by sme mali krízu za sebou, dá sa povedať to, že sú významné signály, ktoré hovoria o tom, že nastala stabilizácia, že sme teda dosiahli nejaké dno, pokiaľ teda hovoríme o produkcii, o výrobe, o schopnosti teda slovenskej ekonomiky produkovať. Samozrejme riziká stále existujú, doteraz nikto, aspoň ja som teda sa nestretol s tým, že by dokázal odhadnúť, aká bude reakcia v eurozóne alebo v globálnej ekonomike, keď uplynú stimuly. To znamená, ten podiel, koľko má prirodzené zlepšovanie tej atmosféry na stabilizácii a koľko je vďaka stimulom, ktoré samozrejme v istú dobu uplynú, nikto nedokázal presne odhadnúť. Takže preto nie je ani možné povedať, že teda máme krízu za sebou a že problémy niektoré sa nemôžu vrátiť. Samozrejme, že ak by sa aj vracali, už nie takého rozsahu, ako boli v druhom polroku roku 2008 alebo v prvom štvrtroku 2009, pretože mnoho vecí aj prístupov z hľadiska vlád a politiky sa zmenilo a nepredpokladám, že by už by také výrazné šoky, aké boli najmä v roku 2008, v druhej polovičke, mohli nastať.“

Reuters:

„Pán guvernér, ja by som sa ešte rád opýtal na váš názor čo sa týka stratégie alebo jednoducho tej, toho prístupu k long time peňažných operáciách na trhoch, či si myslíte, že ECB bude musieť zotrvať na tých svojich extradlhších peňažných operáciách, alebo sa bude musieť, alebo sa bude mať možnosť vrátiť k tej situácii, ktorá bola pred krízou, to boli väčšinou tie týždňové operácie na peňažných trhoch, alebo ostanete v tomto, kde ste teraz.“

I. ŠRAMKO:

„Tak ako nechcem iným spôsobom odpovedať, ako som odpovedal, to znamená, ECB jasne deklarovala, že je pripravená nastúpiť exit stratégiu, keď sa teda zistí hodnotením, analýzou, že nastal vhodný okamih. Myslím si, že tie dvanásťmesačné refinančné operácie sa ukázali ako mimoriadne úspešné, mimoriadne pozitívne ovplyvňujúce jednak situáciu s likviditou, aj z hľadiska vývoja úrokových sadzieb priniesli veľkú istotu, samozrejme že sú riadne plány verejne prezentované o tom, akým spôsobom a v akých termínoch sa majú tieto ďalej uskutočňovať. To znamená, že stále platí to, že ECB je pripravená v správny okamih začať sa zase vracat' k tým štandardným nástrojom, ktoré používa na riadenie menovej politiky.“

R. TOMEK:

„A ešte by som sa pán guvernér chcel spýtať, ak by sa teda potvrdilo to riziko dvojitého W, myslíte si, že ECB by mohla alebo podľa vášho osobného názoru ešte nejakým spôsobom či už rozšíriť tie refinančné operácie a tam teda sa natíska otázka, či teda ten credit crunch už je za nami, alebo či tam ešte vidíte nejaké riziko, alebo prípadne že či súčasná úroveň základnej sadzby je ten spodok.“

I. ŠRAMKO:

„Či táto úroveň základnej sadzby je spodok, to tak isto ja nechcem ani nesmiem komentovať, to znamená, to čo platí, že základná sadzba je tak nastavená a ECB je pripravená ju zmeniť podľa potreby, tak to je myslím že taká jediná možná odpoveď na túto otázku.

To dvojitú W, jednak teda naozaj nevidel som a nepoznám, ani ja nemám vedomosť o tom, že čo sa stane s ekonomikou, keď doplynú stimuly, ale zase na druhej strane je to presvedčenie, akým spôsobom reagovali aj centrálné banky na celom svete a v podstate aj vlády, mi dáva istú – povedal by som, vieru v to, že pokiaľ by sa aj ukázalo, že problémy pokračujú ďalej, to znamená, že sú pripravené aj centrálné banky aj ECB podniknúť ďalšie kroky na stabilizáciu vývoja, na stabilizáciu v oblasti vývoja reálnej ekonomiky a finančných trhov. Takže to si myslím, že by malo byť každému zrejmé, že ďalšie kroky, ak budú nutné, sa budú realizovať.“

J. KOVÁČOVÁ:

„Nech sa páči, ak je ešte nejaká ďalšia otázka, ak nie, tak ďakujeme veľmi pekne za účasť, za pozornosť a dovidenia.“